

ВІДГУК

офіційного опонента про дисертаційне дослідження

ГУРКОВОЇ Тетяни Павлівни

«Підготовка вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти

до реалізації діалогових форм навчання»,

подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за

спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Ступінь актуальності обраної теми дослідження. Підвищення якості системи післядипломної освіти є одним з актуальних завдань не тільки в українському освітньому просторі, а й зарубіжному, оскільки міжнародна спільнота потребує висококваліфікованих, конкурентоспроможних учителів початкових класів нової формації. Актуальність дослідження безпосередньо пов'язана з його спрямованістю на вирішення основних суперечностей, які авторка вдало виокремила завдяки багаторічному досвіду практичної діяльності в умовах модернізації вітчизняної освітньої системи. Крім того, можемо стверджувати, що тема роботи є актуальною як на теоретичному, так і практичному рівнях. Зокрема, високо оцінюємо і саму науково обґрунтовану, розроблену й апробовану структурно-функціональну модель та організаційно-педагогічні умови, що забезпечують успішність підготовки вчителів до реалізації діалогових форм навчання учнів початкової школи – представників нового цифрового покоління. Щодо практичного значення одержаних результатів, то в цьому контексті доречним буде наголосити на вагомих напрацюваннях ГУРКОВОЇ Тетяни, яка безпосередньо розробила й упровадила в процес післядипломної освіти шість авторських курсів за вибором здобувачів, тренінг «Моделювання фізичного освітнього середовища Нової української школи», програму обласної творчої групи «Реалізація організаційних форм навчання в початковій школі», декілька майстер-класів,

ЗІДІЙ ДІЛОВОСТВА ТА СПРАВИ
10. 09. 21
2035/01.01.23

вебінарів тощо. Отже, такі практичні здобутки заслуговують тільки позитивних відгуків.

Аналіз тексту дисертації дає підстави стверджувати, що ГУРКОВА Тетяна Павлівна чітко та логічно вибудувала стратегію наукового пошуку, визначила мету, завдання, об'єкт, предмет, методи та наукову новизну.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Важливі наукові та практичні результати, одержані здобувачкою, представлено в загальних висновках та викладено в 25 наукових працях.

Структура дисертації є логічною й обґрунтованою та представлена вступом, трьома розділами, висновками до розділів, загальними висновками, списком використаних джерел, а також додатками. Кожен із розділів спрямований на вирішення поставлених завдань для досягнення мети дослідження.

У першому розділі «Теоретичні основи підготовки вчителів початкових класів до реалізації діалогових форм навчання в системі післядипломної освіти» представлено методологічні засади досліджуваної проблеми. Зокрема, в п.1.1 (с.26–50) глибоко розкривається сутність базових дефініцій дисертаційної роботи, які авторка намагається осмислити через ряд наукових підходів (акмеологічний, андрогогічний, інноваційний, компетентнісний, рефлексивний). Особливо нам імponує аналіз таких понять, як комунікативна компетентність, форми організації навчання, діалог, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, інтерактивна взаємодія, оскільки вони безпосередньо пов'язані з предметом дослідження. Завершується цей параграф вдалим узагальненням базового поняття «діалогові форми навчання», при цьому ГУРКОВА Т. П. доводить, що в системі післядипломної освіти вони реалізуються за допомогою групових дискусій, дебатів, тренінгів, проєктів. Тобто, це свідчить про здатність здобувачки поєднувати теоретичні напрацювання з практикою, що, на нашу думку, є позитивним.

П. 1.2, де розкривається структура і зміст готовності вчителів початкових класів до реалізації діалогових форм навчання, вважаємо достатньо логічним для наукового пошуку. Вдалим є схематичне представлення цього процесу та саме тлумачення змісту поняття «готовність вчителя початкових класів до реалізації діалогових форм навчання», яке знаходить практичне відображення в процесі педагогічного експерименту, що не часто вдається пошукувачам.

Збагачує наукову роботу п. 1.3, у якому аналізується зарубіжний та кращий вітчизняний досвід досліджуваної проблеми. На нашу думку, вивчення актуальних аспектів підвищення кваліфікації вчителів у Великій Британії, Австрії, Сполучених Штатах Америки, Китаї, Канаді, Польщі, Іспанії, Німеччині, Франції та ін., стратегії їх професійного розвитку позитивно має впливати на українську педагогічну спільноту.

Другий розділ дисертаційного дослідження «Організаційно-педагогічні умови підготовки вчителів початкових класів до реалізації діалогових форм навчання в системі післядипломної освіти» свідчить, що проведена аналітична робота дозволила дисертантці досить вдало, представити модельне уявлення про досліджуваний процес (с.83–110 тексту дисертації). Крім того, маємо підстави констатувати виправдане обґрунтування організаційно-педагогічних умов, що є предметом дослідження і де по суті описується перебіг педагогічного експерименту. Переконані, що процес упровадження організаційно-педагогічних умов підготовки вчителів початкових класів до реалізації діалогових форм навчання в системі післядипломної освіти має починатися з мотивації, потім відбувається збагачення змісту, де важливу роль відіграє його науково-методичний супровід; а завершуватися має рефлексивним аналізом. У зазначеному контексті саме формуванню рефлексивних здібностей вчителів початкових класів під час підвищення кваліфікації треба було б приділити більше уваги. У роботі це відображено фрагментарно, хоча тут є поле для дискусії, оскільки загалом авторка широко висвітлює роль рефлексивного підходу.

Третій розділ «Експериментальна перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов підготовки вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти» присвячений обґрунтуванню порівняльної ефективності традиційного та експериментального підходів. Послідовно й зрозуміло описано організацію експериментального дослідження. Переконливо представлена динаміка розвитку готовності вчителів початкових класів до реалізації діалогових форм навчання. Особливо слід відзначити, що ГУРКОВА Т. П. виявила належний ступінь наукової ерудиції, зокрема щодо моніторингу сформованості готовності до реалізації діалогових форм у вчителів експериментальної та контрольної груп. Позитивним є й те, що авторка коректно подала математичну обробку даних педагогічного експерименту.

Констатуємо, що текст автореферату відбиває принципові положення дисертації.

Зміст рецензованої роботи свідчить про ґрунтовне вивчення ГУРКОВОЮ Т. вельми актуальної проблеми, водночас є моменти, які спонукають до дискусії. Як і будь-яке дослідження, що має характер живого пошуку, у ньому наявні поодинокі огріхи.

1. У п 1.1, де розкриваються базові поняття дослідження, авторка обрала шлях їх висвітлення через наукові підходи. Проте в цьому параграфі вона їх тільки називає (системний, акмеологічний, андрогогічний, інноваційний, компетентнісний, контекстний, діяльнісний, рефлексивний), а опис подає в моделі, що, на нашу думку, є не зовсім доцільним.
2. Вважаємо, що перелік наукових підходів, які висвітлюються дисертанткою в моделі, занадто довгий. Так, наприклад, контекстний підхід можна було б подати як технологію контекстного навчання; рефлексивний підхід доцільно було б виключити з переліку, оскільки в роботі розглядається рефлексивний компонент готовності вчителів

початкових класів до реалізації діалогових форм навчання; системний у дослідженні виступає як принцип і як підхід тощо.

3. При розкритті базових понять ефективніше було б поділити їх на дві групи, оскільки в контексті п. 1.1 випадає об'єкт дослідження, а саме поняття, що стосуються процесу післядипломної освіти вчителів початкових класів.
4. Здійснюючи аналіз зарубіжного досвіду підвищення кваліфікації вчителів, ГУРКОВА Т. вдалася до вивчення проблеми в занадто багатьох країнах і зробила це фрагментарно. На нашу думку, краще було б спинитися на детальному описі стратегій професійного розвитку кількох держав, що сприяло б більш детальному збагаченню вчителів початкових класів такою інформацією.
5. Параграф 3.2, який у науковій роботі є достатньо вдалим, слід було б доповнити характеристикою якісних змін у компонентах готовності вчителів початкових класів до реалізації діалогових форм навчання, особливо експериментальних груп.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку.

Загалом стверджуємо, що наведені зауваження й побажання не є концептуальними. Дисертація Т. ГУРКОВОЇ – завершене самостійне дослідження, що вписується в актуальну галузеву наукову проблематику, а набуті нові результати в сукупності збагачують вітчизняну систему післядипломної освіти.

На підставі аналізу дисертації «Підготовка вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти до реалізації діалогових форм навчання» ГУРКОВОЇ Тетяни Павлівни, автореферату дисертації, публікацій у наукових фахових виданнях, апробації та впровадження результатів дослідження можна зробити висновок, що дисертаційна робота відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (пп.9-10, 12-14), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567 (зі змінами і

доповненнями щодо кандидатських дисертацій), а її авторка ГУРКОВА Тетяна Павлівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук,
професор, декан факультету
психолого-педагогічної освіти
та мистецтв Бердянського державного
педагогічного університету

Людмила КОВАЛЬ

Учений секретар

Ольга ПОПОВА

